

RP 186/2018 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 32 och 61 § i körkortslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en ändring av körkortslagen så att körrätten även kan visas elektroniskt i trafikövervakningen. Körkortsinnehavaren kan ladda ner uppgifterna med Trafiksäkerhetsverkets körkortsapplikation. Den elektroniska applikationen kan dock inte ersätta det egentliga körkortet.

Vidare föreslås att körkort beviljade på Färöarna och Grönland ska godkännas för körning här på samma villkor som körkort beviljade i stater som Finland har erkänt och som inte hör till Europeiska unionens medlemsstater, Europeiska ekonomiska samarbetsområdets stater eller de stater som tillträtt den i Genève år 1949 eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik. Förslaget innebär att körkortet beroende på giltighet ger möjlighet att framföra motorcykel och fordon i kategori B i ett år från inresan.

De föreslagna ändringarna gäller bara Fastlandsfinland.

Lagen avses träda i kraft den 1 februari 2019.

RP 186/2018 rd

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
MOTIVERING	3
1 Nuläge	3
1.1 Körkort och visning av körrätt	3
1.2 Elektroniskt körkort	3
1.3 Erkännande av utländska körkort	5
1.4 Körkort beviljade på Färöarna och Grönland	6
2 Föreslagna ändringar	7
2.1 Elektroniskt körkort	7
2.2 Erkännande av körkort utfärdade på Färöarna och Grönland	9
3 Propositionens konsekvenser	9
3.1 Elektroniskt körkort	9
3.2 Körkort utfärdade på Färöarna och Grönland	10
4 Beredningen av propositionen	10
5 Ikraftträdande	12
LAGFÖRSLAG	13
Lag om ändring av 32 och 61 § i körkortslagen	13

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Körkort och visning av körrätt

Bestämmelser om körkortskraven finns i 31 § 1 mom. i körkortslagen (386/2011). Körkortsformuläret ska följa den föreskrivna modellen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG om körkort (s.k. körkortsdirektivet) och uppfylla dess storleks-, material- och säkerhetskrav. På EU-nivå har det bara föreskrivits om medlemsstaternas ömsesidiga erkännande av körkort som överensstämmer med dessa krav. 32 § i körkortslagen innehåller nationella bestämmelser om skyldighet att medföra och visa upp körkort i trafikövervakningen. Enligt 2 mom. kan en polisman låta färden fortsätta, om föraren inte medför körkort, men hans eller hennes identitet har fastställts och det inte finns anledning att anta att han eller hon saknar körrätt. Bestämmelsen gäller Fastlandsfinland, där polisen kan kontrollera körrättens giltighet i trafik- och transportregistret. Körkortsinnehavaren kan dock förpliktas att visa upp körkortet inom en viss tid hos polisen.

1.2 Elektroniskt körkort

Eftersom EU:s körkortslagstiftning inte har identifierat andra intyg över körrätt än de körkort som avses ovan skulle EU-lagstiftningen behöva ändras innan någon annan form av körkort kan användas bland medlemsstaterna. Elektroniska körkort erkänns inte heller i konventionerna om vägtrafik. Olika aktörer har dock inlett projekt med målet att bana väg för ett införande av elektroniska körkort. Sammanslutningen av europeiska registreringsmyndigheter (EReg) har en arbetsgrupp för mobila körkort som våren 2018 föreslog att körkortsdirektivet ändras i syfte att tillåta införande av sådana körkort. En arbetsgrupp inom Internationella standardiseringsorganisationen (ISO) förbereder en standard för mobila körkort som beräknas bli färdig senast hösten 2020. Olika projekt som möjliggör digitala körkort har inletts även i Norden.

Trafiksäkerhetsverket har utvecklat en mobil applikation för körkortsuppgifter under namnet Mobilt körkort som en del av appen Autoilija. Mobilt körkort är en frivillig tilläggstjänst för körrättsinnehavare. Målet är att körkortsappen ska kunna användas för visning av körrätt och för liknande syften där man nu kan använda körkortet. Applikationen har utvecklats av Trafiksäkerhetsverket enligt den s.k. livscykelmodellen, som innebär att krav, behov av riktlinjer och eventuella risker i fråga om digital säkerhet och databehandling identifieras redan i förstudiefasen. Lösningarna har specificerats i samband med planeringen av arkitekturen, då man också identifierat och planerat nödvändiga tester i utvecklingsarbetet samt revisioner och annan övervakning av överensstämmelsen med kraven. Utlåtanden om applikationens dataskydd, datasäkerhet och arkitektur har getts i enlighet med livscykelmodellen. Implementeringen har bedömts genom de angivna kontrollpunkterna i modellen och utlåtandena. Datasäkerheten och dataskyddet följs upp och testas riskbaserat och man rapporterar regelbundet om deras status i samarbete med de experter som producerar tjänsten. För de mest sannolika avvikelserna finns det en överenskommelse om ansvarsfördelning och förfaringssätt.

Finland har inte någon allmän lagstiftning om identitetshandlingar och därmed har det inte heller fastställts vilka identitetshandlingar som är officiella. Dessutom benämns handlingarna på olika sätt i olika lagar. Körkortet är en handling som visar körrätten, Körkort godtas inte som identitetshandling för att styrka personens identitet vid ansökan om t.ex. pass eller identitetskort. De enda identitetshandlingar som kan användas för ansökan är ett giltigt pass eller identitetskort samt främlingspass och resedokument för flykting enligt utlänningslagen

RP 186/2018 rd

(301/2004) (statsrådets förordning om pass och identitetskort (1167/2016)). Körkort godtas inte heller som identitetshandling vid ansökan om identifieringsverktyg enligt 17 § i lagen om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster (617/2009). 17 § har ändrats genom lag (533/2016), som på denna punkt träder i kraft vid ingången av år 2019. En leverantör av identifieringsverktyg får till och med den 31 december 2018 också använda ett giltigt körkort som har beviljats efter den 1 oktober 1990 av en myndighet i en medlemsstat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Körkort godtas dock för styrkande av personens identitet t.ex. på röstningsställen (vallagen 714/1998, 75 § 2 mom., RP 175/1995 rd, s. 27). Enligt 40 § i alkohollagen (1102/2017) godtas körkort också när den som köper alkoholdrycker eller vistas på ett serveringsområde ska styrka sin ålder. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården anger redan i sina anvisningar att ett mobilt körkort kan godtas jämte det traditionella när en person ska styrka sin ålder enligt 40 § i alkohollagen.

Både i och utanför Finland är körkortets godtagbarhet beroende av att körrätten kan kopplas till en viss person utöver det att uppdaterad och korrekt körrättsinformation visas. Därför har körkortet bl.a. en bild på personen och andra personuppgifter. Mobilt körkort är en elektronisk handling som utfärdas av körkortsmyndigheten och visar uppdaterad information om personens körrätt och personuppgifter.

I praktiken godtas körkort i många butiker, restauranger och andra konsumenttjänster för att styrka personens identitet. Körkort har använts för att styrka identiteten t.ex. vid uthämtning av paket, för ålderskontroll vid köp av olika produkter med åldersgräns, för anmälan vid läkarbesök, som stamkundskort baserat på körkortets streckkod och för visning av körrätt när man hyr bil eller tar i bruk en samåkningsbil. Den elektroniska körkortsapplikationen har också testats för dessa syften. Det mobila körkortet är utformat så att det fungerar i liknande situationer som det traditionella. Målet vid utvecklingen av körkortsapplikationen har varit att den ska kunna användas i så många mobila enheter och operativsystem som möjligt. Körkortsuppgifterna förmedlas från Trafiksäkerhetsverkets trafik- och transportregister och appens säkerhet har ägnats särskild uppmärksamhet. Lösningarna har bedömts utifrån deras säkerhet och tillförlitlighet samt även granskats av en extern utvärderare för att kunna identifiera och åtgärda eventuella risker. Trafiksäkerhetsverket kommer i egenskap av körkortsmyndighet att garantera uppgifternas tillförlitlighet och appens funktionssäkerhet. Med en kompatibel enhet kan körkortsappen användas av alla som har en gällande körrätt, en finländsk personbeteckning och ett giltigt medel för stark autentisering. Inloggning till uppgifterna sker med bankkoder eller mobilcertifikat. Dessutom skyddas uppgifterna med användarens åtkomstkod. Utöver stark autentisering krävs det att användaren godkänner användningsvillkoren innan appen används. Med villkoren regleras åliggandena, rättigheterna och skyldigheterna för den som tillhandahåller appen och för dem som använder den. Användningsvillkoren informerar om appen och användningen. Genom att godkänna villkoren ger användaren sitt samtycke till att personuppgifter från trafik- och transportregistret behandlas i appen. Användaren kan läsa om appen och användningsvillkoren på Trafiksäkerhetsverkets webbplats. Vid sidan av körkortsuppgifterna har appen funktioner för kontroll av körkortets autenticitet och giltighet, vilket i praktiken sker genom visuella säkerhetsdetaljer och en lösning som möjliggör starka kontroller i registret (QR-kod). Säkerhetselementen kompletterar varandra och garanterar hög tillförlitlighet och stor användbarhet i olika situationer. Trafiksäkerhetsverket kommer att vidareutveckla säkerhetsdetaljerna och tillför appen nya säkerhetselement även i fortsättningen.

Propositionen i förhållande till EU:s allmänna dataskyddsförordning

Bestämmelser om laglig behandling av personuppgifter finns i artikel 6 i den allmänna dataskyddsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för

fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG). Behandlingen av personuppgifter är laglig endast om åtminstone ett av villkoren i artikeln uppfylls. I ingressen (skäl 45) anges att behandling som grundar sig på en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller behandling som krävs för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning, bör ha en grund i unionsrätten eller i en medlemsstats nationella rätt. Dataskyddsförordningen medför inte något krav på en särskild lag för varje enskild behandling. Det kan räcka med en lag som grund för flera behandlingar som bygger på en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller om behandlingen krävs för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning. Behandlingens syfte fastställs i den rättsliga grunden för behandlingen.

Med anledning av den förestående tillämpningen av dataskyddsförordningen såg grundlagsutskottet det som motiverat att på vissa punkter justera sin tidigare ståndpunkt till lagstiftningen om skyddet för personuppgifter (GrUU 14/2018 rd). Utskottet anser att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, över lag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Korrekt tolkade och tillämpade motsvarar bestämmelserna i förordningen enligt utskottets uppfattning också den nivå på skyddet för personuppgifter som bestäms utifrån Europakonventionen. Således är det inte längre av konstitutionella skäl nödvändigt att speciallagstiftningen inom förordningens tillämpningsområde heltäckande och detaljerat föreskriver om behandling av personuppgifter.

Utskottet menar att det i princip räcker med att bestämmelserna om skydd för och behandling av personuppgifter är harmoniserade med dataskyddsförordningen. Utskottets uppfattning är att de detaljerade bestämmelserna i förordningen gör det möjligt att i fråga om myndighetsverksamhet lagstifta betydligt mer generellt om skydd för och behandling av personuppgifter jämfört med vår nuvarande nationella regleringsmodell. Utskottet har bedömt att den gällande lagstiftningen om personuppgifter är mycket tungrodd och komplicerad och hänvisat till att det enligt utskottets praxis är särskilt viktigt med en tydlig reglering i fråga om denna typ av bestämmelser som har kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna och som gäller fysiska personers normala dagliga aktiviteter (se GrUU 31/2017 rd, GrUU 45/2016 rd, s. 3, och GrUU 41/2006 rd, s. 4/II). Även med tanke på tydligheten bör man förhålla sig restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger.

Trafiksäkerhetsverket behandlar som myndighet personuppgifter för att fullgöra en lagstadgad förpliktelse (art. 6.1 c). I lagen om transportservice (320/2017) föreskrivs det om Trafiksäkerhetsverkets trafik- och transportregister, som innehåller uppgifter om tillstånd för verksamhetsutövare, trafikmedel och persontillstånd. Lagen har bestämmelser om vilka uppgifter som införs i registret, deras förvaringstid och utlämning av dem. I lagen om transportservice har den allmänna dataskyddsförordningens bestämmelser om personuppgifter anpassats nationellt på ett sätt som förordningen tillåter. Körkortsuppgifterna i körkortsappen förmedlas från trafik- och transportregistret. Den rättsliga grunden för behandling av körkortsuppgifter i appen är det samtycke som en starkt autentiserad användare ger när han eller hon godkänner tjänstens användningsvillkor. Villkoren informerar appens användare om att samtycket utgör den rättsliga grunden för behandlingen.

1.3 Erkännande av utländska körkort

RP 186/2018 rd

Körkort utfärdade i EU:s medlemsstater och stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) erkänns ömsesidigt i Finland. Körkortet ger rätt att köra här och de kan bytas ut mot ett motsvarande finländskt körkort utan ny förarexamen, om personen har sin vanliga vistelseort i Finland.

Körkort beviljade i andra stater som Finland har erkänt godkänns med vissa begränsningar. Dessa körkort kan ha beviljats i s.k. konventionsstater eller andra stater. Konventionsstaterna har tillträtt den i Genève år 1949 (FördrS 11/1959) eller den i Wien år 1968 ingångna konventionen om vägtrafik (FördrS 30/1986). Enligt en särskild överenskommelse jämställs också körkort beviljade i Hongkong, Macao och Taiwan med konventionsstaternas körkort. En konventionsstats körkort ger rätt att köra i Finland i två år efter det att innehavaren bosatte sig här varaktigt. Körkort med körrätt för fordon i kategori B och motorcykel kan bytas ut mot ett motsvarande finländskt körkort utan ny förarexamen, om övriga krav för beviljande av körkort uppfylls och personen har sin vanliga vistelseort här. Körkort beviljade i andra stater än konventionsstater erkänns mer begränsat. För körning här godkänns bara motsvarande körkort för motorcykel och fordon i kategori B, och körrätten gäller bara i ett år från inresan. Om personen har införts i befolkningsregistret kan tidsfristen dock inte vara längre än ett år från införandet i registret. För att byta ut dessa körkort mot ett finländskt körkort krävs alltid ny förarexamen.

EU- och EES-ländernas och konventionsländernas körkort följer en i stort sett enhetlig kategorisering och körkortsmodeller som utgår från den. Körkortet godkänns enligt kategoriseringen. Fysiska körkort beviljade i övriga stater omfattas av ytterligare krav på antecknad information och eventuell översättning av körkortet, om modellen och kategoriseringen inte motsvarar den som avses ovan. I sådana fall förutsätter ett godkännande att informationen på det nationella körkortet är skriven med latinska bokstäver och anger vilka fordon körkortet ger rätt att framföra. Eftersom dessa körkort saknar en enhetlig kategorisering räcker det inte att kategorin bara anges med t.ex. en bokstav. Alternativt kan den information som avses ovan framgå av en översättning som åtföljer körkortet och som har gjorts av en auktoriserad translator eller annars kan anses tillförlitlig. Som en sådan översättning ska man enligt kommunikationsutskottet (KoUB 23/2017 rd) t.ex. kunna godkänna en översättning gjord av en översättare av saktext och myndighetstext som inte är auktoriserad men som i övrigt kan anses tillförlitlig eller en översättning gjord av ett översättningsprogram som en biluthyrningsfirma själv använder. Enligt lagen kan översättningen göras på finska, svenska, norska, danska, engelska, tyska eller franska. Målet har varit att harmonisera kraven med dem som ställs i Norden.

I samtliga fall förutsätter ett godkännande av det utländska körkortet att gällande ålderskrav i Finland uppfylls och att innehavaren inte bodde varaktigt i Finland när körkortet beviljades samt att körkortet alltså är i kraft i det land där det har beviljats. Den föreslagna ändringen av körkortslagen gäller inte godkännande av utländska körkort på Åland eftersom landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om vägtrafik enligt 21 § 1 mom. 21 punkten i självstyrelselagen (1144/1991).

1.4 Körkort beviljade på Färöarna och Grönland

Nordiska ministerrådets Gränshinderråd har uppmärksammat den ställning körkort beviljade på Färöarna och Grönland har i Norden och föreslagit ett godkännande av dessa genom ändring av den nordiska överenskommelse om körkort och registrering som ingicks år 1985 (FördrS 51/1986, Överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om ömsesidigt godkännande av körkort och av registrering av fordon). Gränshinderrådet lyfter särskilt fram att körkortet kanske inte kan bytas ut mot ett lokalt körkort när innehavaren bosätter sig varaktigt i landet.

Körkortslagen erkänner inte körkort beviljade på Färöarna och Grönland eftersom det de facto inte handlar om körkort beviljade i Danmark. Färöarna och Grönland är autonoma områden som formellt tillhör konungariket Danmark och de har rätt att bevilja egna körkort. Områdena hör inte till Europeiska unionen och är inte heller med i den nämnda nordiska överenskommelsen om körkort. Färöarna godkänner finländska körkort utan begränsningar. Ett finländskt körkort kan också bytas ut mot ett färöiskt om så önskas. Grönland godkänner finländska körkort för s.k. turistkörning i två månader. Om personen har kommit till Grönland för att arbeta ska körkortet dock bytas ut mot ett grönländskt.

Körkort beviljade på Färöarna och Grönland godkänns i Danmark under vissa förutsättningar. Körkort beviljade på Färöarna ger rätt att köra i Danmark och kan bytas ut mot ett danskt körkort utan ny förarexamen. Körkortet behöver inte bytas ut då innehavaren bosätter sig varaktigt i Danmark. Körkort beviljade på Grönland ger rätt att köra i Danmark bara om körkortsinnehavaren har sin vanliga vistelseort någon annanstans än i Danmark och de gällande danska kraven rörande minimiålder för körkort uppfylls. Om körkortsinnehavaren bosätter sig varaktigt i Danmark ska körkortet bytas ut mot ett danskt körkort inom 90 dagar. För att byta ut körkortet krävs ny förarexamen.

Färöarna tillämpar i stor utsträckning EU:s körkortslagstiftning och därför erkänns körkortet i vidare omfattning. Körkortet kan bytas ut utan ny förarexamen även i Norge, Island och Storbritannien. Enligt EU-lagstiftningen ska utfärdaren av det ursprungliga körkortet antecknas på det nya körkortet vid utbyte av tredjelandskörkort. När körkort utfärdade på Färöarna byts ut i Danmark antecknas Färöarna som utfärdare. Skälet till att körkort utfärdade på Grönland behandlas olika är enligt Danmark att körundervisningen och lagstiftningen om beviljande av körkort skiljer sig från den danska. I Norge kan de körkort för kategori B som fr.o.m. 1.1.1995 beviljats på Grönland bytas ut mot ett motsvarande körkort genom körprov. Körprovet ska utföras inom ett år från det att den vanliga vistelseorten blev en plats i Norge.

Gränshinderrådet anser att skillnaderna vid godkännande och utbyte av körkort kan leda till att den som flyttar till Sverige eller Finland måste skaffa sig möjlighet till ett svenskt eller finländskt körkort genom andra länders körkort. Enligt EU:s körkortslagstiftning, som tillämpas i alla länderna, kräver utbyte av körkort dock att innehavaren är varaktigt bosatt i det land som gör utbytet. Gränshinderrådet anser det inte befogat att på trafiksäkerhetsmässiga grunder kräva utbyte av körkort som har utfärdats på Färöarna eftersom Färöarna i stor utsträckning har beaktat körkortsdirektivets bestämmelser i sin lagstiftning. Därför föreslår rådet att dessa körkort ska omfattas av samma förfarande som de nordiska ländernas och EU- och EES-staternas körkort och att detta förverkligas genom ändring av den nordiska överenskommelse om körkort som ingicks år 1985.

2 Föreslagna ändringar

2.1 Elektroniskt körkort

I denna proposition föreslås en ändring av bestämmelsen om medförande av körkort så att kör-rätten även kan visas elektroniskt i trafikövervakningen. För detta kan körkortsinnehavaren skaffa Trafiksäkerhetsverkets elektroniska applikation, som visar samma information som på körkortet i elektronisk form. Den föreslagna ändringen främjar digitaliseringsmålen i programmet för statsminister Sipiläs regering.

Den elektroniska körkortsapplikationen föreslås dock inte ersätta körkortet. Det rör sig om en frivillig applikation vid sidan av det traditionella körkortet. Körkortet liksom anskaffningen av ett sådant har många rättsverkningar för vilkas del systemets funktion och förändringsbehov

bör utredas specifikt, om man i ett senare skede överväger att ersätta det traditionella körkortet med en elektronisk applikation. När man dessutom beaktar den översyn av EU:s körkortsdirektiv som kommer inom de närmaste åren och dess eventuella ändringsförslag om körkort anses det inte behövt att i det här skedet lägga fram mer långtgående förslag än det som nu föreligger. Körrättsinnehavare måste alltså skaffa ett egentligt körkort och den elektroniska applikationen utgör bara en frivillig tilläggstjänst. Ändringen gäller bara förfarandet i Fastlandsfinland eftersom körkortslagen inte tillämpas i landskapet Åland. Vid utlandsresor behövs alltså ett körkort, som i EU-länderna ska motsvara körkortsdirektivets krav.

Trafiksäkerhetsverkets app följer inte formkraven och layouten för körkort men visar samma information som på körkortet. Att appen är i bruk (med vid körning) syftar på att föraren har en nätuppkoppling och medför en terminal (t.ex. smarttelefon) där den elektroniska körkortsupplikationen är korrekt installerad. Med bestämmelsen avses inte att det skulle vara straffbart, om föraren misslyckas med att visa körrätten t.ex. på grund av tillfälliga problem med datauppkopplingen. Appen kommer att vidareutvecklas så att den inte kräver nätuppkoppling utan fungerar även offline. I egenskap av körkortsmyndighet ansvarar verket för appen och körkortsuppgifterna, som förmedlas från dess trafik- och transportregister. Därmed är körkortsuppgifterna alltid uppdaterade. Enligt förslaget uppdateras den fotografiska körrättsinformationen med bilden i polisens pass- och identitetskortsregister när det finns en nyare bild på körrättsinnehavaren. Polisen kan alltså kontrollera uppgifterna direkt i trafik- och transportregistret vid trafikövervakning. Om en person av någon anledning inte kan visa sin körrätt med appen vid trafikövervakning och inte heller medför ett traditionellt körkort kan polisen alltså låta färden fortsätta i enlighet med den bestämmelse som i förslaget har flyttats till 3 mom. Vid behov kan personen alltså förpliktas att visa upp sitt körkort inom en viss tid hos polisen.

I samband med nya lagstiftningsprojekt har man strävat efter att myndigheter enklare ska få rätt till information från andra myndigheter och att avskaffa överlappande reglering. Ett mål i fas II-beredningen av lagen om transportservice (320/2017) var att myndigheters rätt till information från andra myndigheter inte ska eller inte ska behöva regleras lika noggrant som tidigare. Under beredningen konstaterades att den gällande regleringen var för detaljerad och innehöll överlappande bestämmelser. Till lagen fogades en paragraf om Trafiksäkerhetsverkets rätt att få information (V avd. 1 kap. 2 §). Enligt 2 § 3 mom. har Trafiksäkerhetsverket rätt att av andra myndigheter och av dem som sköter lagstadgade uppgifter få sådana uppgifter som är nödvändiga för att fullgöra dess uppgifter som registeransvarig enligt den nationella lagstiftningen och EU:s lagstiftning. Rätten att få information gäller också brottsregistret och bötesregistret.

I motiveringen till momentet konstateras bl.a. följande: "Det behövs inga särskilda bestämmelser om myndigheters rätt att få offentlig information av andra myndigheter, utan de lämnas ut med stöd av offentlighetslagen, som är en allmän lag. Till följd av nödvändighetskravet behöver det inte särskilt räknas upp andra myndigheter och uppgifter som rätten till information trots sekretessbestämmelserna berör. Rätten till information innefattar rätten till information ur befolkningsdatasystemet när nödvändighetskriteriet uppfylls. Ett undantag är straffregistret och bötesregistret, som innehåller särskilt känsliga uppgifter."

Med hänsyn till motiveringen och målbilden i nämnda proposition kan Trafiksäkerhetsverket anses ha föreskrivits en rätt till information som på ovanstående grunder även innefattar personens fotografi och namnteckningsprov i Polisens pass- och identitetskortsregister. Rätt till personuppgifter finns när de anses nödvändiga i myndighetens verksamhet. Det kan vara en utmaning att bedöma nödvändighetskriteriet när den ålagda uppgiften bedöms av två olika myndigheter. Vikt bör fästas vid vilken myndighet som är behörig i fråga om uppgiften och slutgiltigt ansvarar för nödvändighetskriteriets existens även i efterhand. I regleringen av

myndigheternas informationsutbyte och tillhörande informationshantering eftersträvas fortsatt att utbytet alltid sker inom gränserna för myndighetens informationsbehov och behörighet. Behörigheten att bevilja körkort har tilldelats Trafiksäkerhetsverket. Körkortsbehörigheten kan även anses innefatta Trafiksäkerhetsverket skyldighet att utveckla körrättstjänsterna.

Körkortsinnehavaren kan ladda ner körkortsinformationen med appen. Med en kompatibel enhet kan körkortsappen användas av alla som har en gällande körrätt, en finländsk personbe- teckning och ett giltigt medel för stark autentisering. Dessutom skyddas uppgifterna med en åtkomstkod som användaren väljer själv. Användningsvillkoren informerar om appen och an- vändningen, inkl. dataskyddet och behandlingen av personuppgifter, så att informationens hela livscykel beaktas.

2.2 Erkännande av körkort utfärdade på Färöarna och Grönland

Den nordiska överenskommelsen om körkort har fått minskad betydelse eftersom EU:s kör- kortslagstiftning tillämpas i alla länderna. Överenskommelsen går längre än EU-lagstiftningen i och med godkännandet av temporära nationella körkort. De nordiska ländernas förhållnings- sätt till körkort utfärdade på Färöarna och Grönland varierar och någon samsyn i fråga om ändring av överenskommelsen finns tills vidare inte. Därför föreslås att ställningen för nämnda körkort förbättras genom nationella bestämmelser.

I fråga om dessa körkort föreslås tillämpning av den ändring av 61 § i körkortslagen som trädde i kraft den 1 februari 2018 trots att detta inte förverkligar det vidare erkännande som Gränshinderrådet eftersträvar. Ändringen möjliggör att körkortsinnehavarna kan framföra for- don för olika syften, särskilt resor och liknande tillfälliga syften. Förslaget innebär att körkor- tet inom dess giltighet ger rätt att framföra motorcykel eller fordon i kategori B i ett år från in- resan. Tidsfristen kan dock inte vara längre än ett år från det att personen fördes in i befol- ningsregistret. För att byta ut dessa körkort mot ett finländskt körkort krävs alltid att innehava- ren avlägger ny förarexamen, har sin vanliga vistelseort här och uppfyller övriga krav för be- viljande av körkort. Informationen på körkortet ska vara skriven med latinska bokstäver och ange vilka fordon det ger rätt att framföra eller alternativt åtföljas av en översättning av vilken denna information framgår.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Elektroniskt körkort

Elektronisk visning av körrättsuppgifter tillför ett alternativt sätt att visa körrätt i trafiköver- vakningen. I den app som kan laddas ner till körkortsinnehavarens mobila enhet följer kör- kortsuppgifterna med utan att något fysiskt körkort behöver medföras. Polisen kan även i fort- sättningen kontrollera körkortsuppgifterna i det elektroniska trafik- och transportregistret. In- förandet av mobilt körkort kan påverka hur polisen i praktiken kontrollerar körkortsuppgifter- na vid trafikövervakning. Detta ska beaktas genom revidering av polisens interna anvisningar i tillämpliga delar.

Appen gör körkortet mer lättillgängligt även i andra användningstillfällen. Med appen kan man t.ex. förstora upp körkortsfotot på skärmen vid en (inofficiell) identitetskontroll. Den fö- reslagna ändringen i fråga om visning av körrätt har inga direkta konsekvenser för användning av appen för övriga syften där den redan testats av en frivillig testgrupp. Appen levereras av en myndighet som garanterar uppgifternas tillförlitlighet och appens innehavare bestämmer själv när han eller hon vill använda den i olika tjänster. I tjänsterna kan körrättsinnehavaren skydda sin integritet på ett bättre sätt genom att själv bestämma vilka ålders-, person- eller

körretsuppgifter han eller hon vill visa. Detta främjar integritetsskyddet jämfört med traditionella körkort, där alla uppgifter omedelbart är synliga. I appen kan användaren välja om han eller hon vill styrka sin ålder (över 18 eller 20 år) eller bara visa körretts- eller personuppgifterna. Uppgifterna visas med hjälp av en QR-kod; den som kontrollerar koden ser i sin enhet bara användarens foto och de uppgifter som användaren valt att visa.

Det är frivilligt att använda det mobila körkortet, vars främsta uppgift är att kunna visa körretsuppgifter i elektronisk form. Visningsmetoden möter kraven på digitalisering av myndighetstjänster. En förutsättning för digitalisering av tjänster är uppdaterad information. Eftersom körkort har en mycket lång giltighetstid är det eftersträvarsvärt att bildinformationen om möjligt kan uppdateras från pass- och identitetskortsregistret. När användaren tar i bruk appen Autoilija genom att identifiera sig i tjänsten och godkänna användningsvillkoren används en högst 5 år gammal ansiktsbild från Trafiksäkerhetsverkets eget system eller användarens pass eller identitetskort som foto i det mobila körkort som ingår i appen. Användaren godkänner att bilden används i det mobila körkortet genom identifieringen i appen Autolija. Eftersom körkort de facto används för att styrka identiteten i många praktiska sammanhang skulle det mobila körkortet och dess uppdaterade bildinformation kunna minska risken för missbruk i sådana situationer.

Den elektroniska applikationen kan laddas ner till mobila enheter avgiftsfritt. Eftersom applikationen inte ersätter det traditionella körkortet förändras inte kostnaden för anskaffning av körkort vid beviljande och förnyelse eller vid ansökan om nytt körkort på grund av stöld.

Appen ger också möjlighet att förmedla olika typer av myndighetsmeddelanden som gäller innehavarens körrett. Då behövs inte brevpost för t.ex. påminnelser om förnyelse av körkort, vilket minskar miljöbelastningen.

3.2 Körkort utfärdade på Färöarna och Grönland

Erkännandet av körkort beviljade på Färöarna och Grönland ger beroende på körkortets giltighet rätt att framföra motorcykel eller fordon i kategori B i ett år från inresan. För att byta ut körkortet krävs det att körkortsinnehavaren avlägger förarexamen och har sin vanliga vistelseort här. Vilken examen som krävs vid utbyte av utländskt körkort bestäms av den fordonskörrett som är mest omfattande. Motorcykelexamen ska avläggas separat. Avgiften för ett körkortstillstånd och körkort vid utbyte av utländskt körkort är 40 euro. För ett teoriproov i förarexamen debiteras 35 euro. Avgiften för ett körprov är 90 euro i kategori B och 65 euro i fråga om motorcykel. Den som ska avlägga examen för utbyte av utländskt körkort behöver inte ha genomgått de lagstadgade utbildningar som krävs av den som tar körkort. Detta gäller bara om personen inte bodde varaktigt i Finland när han eller hon tog sitt utländska körkort. Utbyte förutsätter att personen har sin vanliga vistelseort här och att kraven för beviljande av körkort uppfylls. Om det utöver körkortet behövs en översättning tillkommer priset för den.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänstearbete vid kommunikationsministeriet och Trafiksäkerhetsverket. Under remissförfarandet inkom 24 yttranden, varav två från privatpersoner. Stöd för lagförslaget uttrycktes av utrikesministeriet, Trafiksäkerhetsverket, Trafikförsäkringscentralen, Trafikskyddet, Moottoriliikenteen Keskusjärjestö ry, Företagarna i Finland rf, Finlands Transport och Logistik SKAL rf, Suomen Taksiliitto ry, Finlands Bilskoleförbund rf, SF Caravan ry samt Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry. Jord- och skogsbruksministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet samt Bil- och transportbranschens arbetarförbund AKT rf meddelade att de inte har något att yttra om lagförslaget.

RP 186/2018 rd

Utrikesministeriet och justitieministeriet lämnade några tekniska förslag till formuleringar. Dessa har beaktats som sådana. Försvarsministeriet framförde att försvarsmakten håller på att övergå till körkort i plast av ungefär samma storlek som kreditkort. I följande steg har Försvarsmakten som mål att digitalisera alla funktioner i körrättsverksamheten så långt som möjligt. Tekniska granskningsavdelningen vid huvudstaben har redan testat Trafiksäkerhetsverkets elektroniska körkortsapplikation, dvs. mobilt körkort. Försvarsministeriet ansåg att lagförslaget är motiverat även för Försvarsmaktens del så att den i ett senare skede kan övergå till att använda mobila körkort.

Inrikesministeriet riktade uppmärksamhet på att man ska säkerställa att bestämmelserna om utlämning av uppgifter och rätt till information i olika lagar möjliggör utlämning av ansiktsbilder från polisens pass- och identitetskortsregister med den registrerades samtycke, om man avser använda sådana bilder i det mobila körkortet.

Polisstyrelsen förklarade sig i princip positiv till nya typer av tekniska lösningar och till införande av mobila tillstånd. Den ansåg att mobilt körkort är en mycket användbar applikation för visning av körrätt, men inte för styrkande av identitet, och anförde att applikationen främst bör utvecklas i sådan riktning att man genom den exempelvis kan sköta all kommunikation om tillstånd för vägtrafik med tillståndshavarna och bevislig delgivning av tillståndsbesluten. Enligt Polisstyrelsens uppfattning är en registerkontroll med hjälp av appens inbyggda QR-kod det enda tillförlitliga sättet att säkerställa körrättens existens när ett mobilt körkort visas upp. Polisstyrelsen välkomnade i princip förslaget att använda foton från pass- och identitetskort i körkortet men förutsatte att det sker en närmare granskning av författningsgrunden och att man eventuellt tar in en särskild bestämmelse om rätten till information. Polisstyrelsen ansåg det också viktigt att körrättsövervakande myndigheter har tillgång till en lösning med vilken informationen på det mobila körkortet kan avläsas tillförlitligt innan dessa körkort införs i större omfattning.

Dataombudsmannen förordade att propositionen kompletteras med en beskrivning av informationen och behandlingen av den i förhållande till kraven i EU:s allmänna dataskyddsförordning vad gäller sådan information på det mobila körkortet som räknas som personuppgifter. Med anledning av yttrandet innehåller propositionen nu också en närmare beskrivning av hur användare av körkortsappen i praktiken kan visa önskad information (t.ex. bara sin ålder).

I Trafiksäkerhetsverkets yttrande framhölls att en särskild fördel med att ha en elektronisk körkortsapplikation är att informationen alltid är uppdaterad. Dessutom ingår det elektroniska körkortet i appen Autoilija, som också har andra användbara tilläggstjänster. I framtiden kan appen användas för information om bl.a. fordon som användaren äger eller innehar samt för olika meddelanden och påminnelser som rör fordonen och körkortet.

Trafikskyddet föreslog att appen i framtiden byggs ut så att man genom den kan skicka myndighetsmeddelanden som gäller användarens körrätt, vilket skulle vara ett flexibelt sätt att t.ex. påminna om att körkortet behöver förnyas. Suomen Taksiliitto tog ställning för att appen även tas i bruk för taxiförarens körtillstånd. Finlands Bilskoleförbund uppgav att den elektroniska körkortsapplikationen har visat sig fungera mycket väl och framhöll att det vore bra om man även främjar användning av appen för styrkande av identiteten med beaktande av att appens säkerhet garanteras.

Befolkningsregistercentralen var positiv till målet att främja digitaliseringen och framhöll i sitt yttrande att körkortsappen behöver visa de lagstadgade uppgifter som krävs för att styrka personens identitet, om man i framtiden vill använda den som en officiell identitetshandling. En av de privatpersoner som yttrade sig ville helt slopa förpliktelsen att medföra körkort vid körning eftersom polisen ändå kan kontrollera körkortsuppgifterna i realtid i körkortsregistret.

RP 186/2018 rd

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry har varit med i testgruppen för mobilt körkort och framhöll i sitt yttrande att den vanligaste identitetshandlingen i Finland är ett körkort, om man ser till den praktiska användningen. Enligt MaRa ry godtas körkort allmänt även då en person ska styrka sin identitet, både av tjänsteleverantörer och i officiella sammanhang, t.ex. på röstningsställen. Tjänsteleverantörer har kontrollerat ungas ålder med hjälp av körkortet vid försäljning av produkter med åldersgräns eller i de K-18-penningspel som avses i lotterilagen (1047/2001). Enligt MaRa ry underlättar det mobila körkortet styrkandet av åldern och är mycket tillförlitligt tack vare de många säkerhetsegenskaperna. MaRa ry uttryckte stöd för digitaliseringen inom körkortsregleringen och därav följande lättnader i den praktiska verksamheten. MaRa ry uttryckte även stöd för ett godkännande av grönländska och färöiska körkort i syfte att främja turismen, förändringen underlättar bl.a. biluthyrningen. Finlands Trafikmedicinska förening lyfte fram att det vid beredningen av propositionen skett en genomgång av Färöarnas och Grönlands medicinska krav för förare och att dessa krav når upp till en tillräcklig nivå vid jämförelse med de finländska kraven. Av utlåtanden utarbetades ett sammandrag som kan hittas ur statsrådets Hankeikkuna (LVM048:00/2018).

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 februari 2019.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 32 och 61 § i körkortslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 32 § i körkortslagen (386/2011), sådan den lyder delvis ändrad i lag 999/2016, och
fogas till 61 §, sådan den lyder i lag 67/2018, ett nytt 5 mom. som följer:

32 §

Skyldighet att medföra och visa upp körkort och andra tillstånd eller intyg

Körkort, temporärt körkort, tillfälligt körkort, internationellt körkort, undervisningstillstånd, övningstillstånd för motorcykel, förarbevis för moped utfärdat i någon annan EU- eller EES-stat än Finland, trafiklärartillstånd, tillstånd för undervisningspraktik och intyg över förarexamen ska medföras vid körning och på anmodan visas upp för en polisman, för en tullman eller gränsbevakningsman som fullgör tjänsteåligganden som hänför sig till trafikövervakning eller för en tjänsteman enligt 97 § i vägtrafiklagen som kommunikationsministeriet eller Trafikverket har förordnat att övervaka trafiken.

I stället för att körkortet visas upp får körrätten visas genom visning av körkortsuppgifterna elektroniskt med Trafiksäkerhetsverkets tjänst (mobilt körkort). Om tjänsten är i bruk i fordonet, behöver körkortet inte medföras.

Om föraren inte medför körkort eller inte visar körrätten enligt 2 mom., men hans eller hennes identitet har fastställts och det inte finns anledning att anta att han eller hon saknar körrätt, kan en polisman låta färden fortsätta. Föraren kan då förpliktas att visa upp körkortet inom en viss tid hos polisen. Detsamma gäller om föraren saknar något annat av de dokument som nämns i 1 mom.

61 §

Annat utländskt körkort

Denna paragraf tillämpas även på körkort beviljade på Färöarna och Grönland.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

RP 186/2018 rd

Helsingfors den 11 oktober 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Kommunikationsminister Anne Berner

Lag

om ändring av 32 och 61 § i körkortslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 32 § i körkortslagen (386/2011), sådan den lyder delvis ändrad i lag 999/2016, och
fogas till 61 §, sådan den lyder i lag 67/2018, ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

32 §

Skyldighet att medföra och visa upp körkort och andra tillstånd eller intyg

Körkort, temporärt körkort, tillfälligt körkort, internationellt körkort, undervisnings-tillstånd, övningstillstånd för motorcykel, förarbevis för moped utfärdad i någon annan EU- eller EES-stat än Finland, trafiklärtillstånd, tillstånd för undervisningspraktik och intyg över förarexamen ska medföras vid körning och på anmodan visas upp för en polisman, för en tullman eller gränsbevakningsman som fullgör tjänsteåligganden som hänför sig till trafikövervakning eller för en tjänsteman enligt 97 § i vägtrafiklagen som kommunikationsministeriet eller Trafikverket har förordnat att övervaka trafiken.

Om föraren inte medför körkort, men hans eller hennes identitet har fastställts och det inte finns anledning att anta att han eller hon saknar körrätt, kan en polisman låta färdens fortsätta. Föraren kan då förpliktas att visa upp körkortet inom en viss tid hos polisen. Detsamma gäller om föraren saknar något annat av de dokument som nämns i 1 mom.

Föreslagen lydelse

32 §

Skyldighet att medföra och visa upp körkort och andra tillstånd eller intyg

Körkort, temporärt körkort, tillfälligt körkort, internationellt körkort, undervisnings-tillstånd, övningstillstånd för motorcykel, förarbevis för moped utfärdad i någon annan EU- eller EES-stat än Finland, trafiklärtillstånd, tillstånd för undervisningspraktik och intyg över förarexamen ska medföras vid körning och på anmodan visas upp för en polisman, för en tullman eller gränsbevakningsman som fullgör tjänsteåligganden som hänför sig till trafikövervakning eller för en tjänsteman enligt 97 § i vägtrafiklagen som kommunikationsministeriet eller Trafikverket har förordnat att övervaka trafiken.

I stället för att körkortet visas upp får körrätten visas genom visning av körkortsuppgifterna elektroniskt med Trafiksäkerhetsverkets tjänst (mobilt körkort). Om tjänsten är i bruk i fordonet, behöver körkortet inte medföras.

Om föraren inte medför körkort eller inte visar körrätten enligt 2 mom., men hans eller hennes identitet har fastställts och det inte finns anledning att anta att han eller hon saknar körrätt, kan en polisman låta färdens fortsätta. Föraren kan då förpliktas att visa upp körkortet inom en viss tid hos polisen. Detsamma gäller om föraren saknar något annat av de dokument som nämns i 1 mom.

RP 186/2018 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

61 §

Annat utländskt körkort

*Denna paragraf tillämpas även på körkort
beviljade på Färöarna och Grönland.*

Denna lag träder i kraft den 20 .
